

УДК: 322:271:94(477)“1768/1771”

Іван Кісіль

Перший заступник Голови
Державної архівної служби України,
кандидат історичних наук
(Україна, Київ, Ikisil80@gmail.com)

ПЕРЕЯСЛАВСЬКИЙ ГОРОДОВИЙ ОТАМАН НИКИФОР ЗУБКОВСЬКИЙ – АДВОКАТ КИЄВО-ВИДУБИЦЬКОГО МОНАСТИРЯ (1768-1771). ДО ПРОБЛЕМИ ІНСТИТУТУ СУДОВОГО ПРЕДСТАВНИЦТВА

Анотація. Стаття присвячена аналізу документів про адвоката Києво-Видубицького монастиря Никифора Зубковського. Автор дослідив судові процеси, які вів Києво-Видубицький монастир з Києво-Печерською лаврою у 60-х рр. XVIII ст. Саме в другій половині XVIII ст. особливо посилюлися майнові суперечки між різними землевласниками, зокрема монастирями. Проте, ця тема роботи монастирських адвокатів, за деякими виключеннями, знаходиться на периферії зацікавлень науковців.

На Київщині Лавра, використовуючи свій економічний потенціал, „тиснула” на інших землевласників-сусідів. Судові процеси тривали десятиліттями. Привілейований статус Києво-Печерської лаври, наявність високих покровителів і значних фінансових ресурсів дозволяли їй уникати і затягувати до нескінченності процес розмежування володінь із сусідами та використовувати їхні землі для своїх потреб. У статті показано, яких зусиль довелося докладати Києво-Видубицькому монастирю для захисту своїх майнових прав. Серед братії не було досвідчених монахів, які б розумілися на тонкощах судочинства та могли представляти інтереси обителів в судових установах Гетьманщини, ігумени змушені були укладати контракти на представництво інтересів монастиря зі світськими особами, які професійно займалися адвокатською діяльністю. Для вирішення земельних суперечок потрібні були надзвичайні зусилля офіційного та неофіційного характеру. Однак найм повіреного не завжди гарантував успіх у вирішенні справи.

На основі новознайдених документів розкрито особливості найму, оплати праці та роботи адвокатів у судах Гетьманщини. Ці судові суперечки були припинені одночасно, коли все майно українських монастирів у результаті секуляризаційної реформи перейшло у власність держави. На прикладі діяльності адвоката Зубковського можна досліджувати особливості судоустрою Гетьманщини, функціонування державних установ, роль неофіційних знайомих у вирішенні суперечок, правову культуру тогочасного суспільства та його зміни. Стаття супроводжується документальними додатками: контрактами про найм адвоката Никифора Зубковського Києво-Видубицьким монастирем для ведення судових процесів з чітко визначеним розміром винагороди.

Ключові слова: суд, монастирі, монахи, адвокат, Гетьманщина.

Історія київських монастирів XVIII ст. переповнена судовими суперечками за земельні володіння: актами захоплення сусідських земель, вимогами відшкодування, тимчасовими примиреннями тощо. Фактично всі села, слобідки, хутори та угіддя, розташовані на правому березі Дніпра у т.зв. „Київському трикутнику”, належали київським монастирям. Розбудова і підтримання у належному стані монастирів та потреба продовольчого забезпечення монастирської братії вимагала від настоятелів не лише вмілого господарювання, а й постійного розширення меж монастирської нерухомості. Відсутність чітких кордонів між володіннями призводила до намагань збільшити їх за рахунок сусіда. Результатом такої „експансії” стали судові суперечки Києво-Богословського монастиря з Києво-Флорівським та Києво-Михайлівським Золотоверхим монастирям, Києво-Братського – з Києво-Софіївським кафедральним монастирем, Києво-Межигірського монастиря – з Києво-Михайлівським Золотоверхим. Києво-Печерська лавра одночасно вела судові процеси з Києво-Видубицьким, Києво-Софіївським кафедральним, Києво-Михайлівським Золотоверхим монастирями та козацькою старшиною.

Із усіх згаданих судових суперечок найтривалішим і найпоказовішим, як для учасників процесу, так і всіх монастирів Лівобережної України, став судовий процес між двома найбільшими київськими монастирями – Києво-Печерським та Києво-Видубицьким¹. С. Голубев так охарактеризував відносини між ними: Лавра „поставила своей непременною обязанностью беспокоить Выдубицкий монастырь, стараясь при всяком удобном случае или оттяпать что-либо от владений его или же вообще сделать какою-либо неприятность”².

Судові позови між двома монастирями за земельні володіння почалися ще у другій половині XVII ст. та досягли піку в 1718 р., край яким вирішили покласти в столиці Російської імперії. Посольська канцелярія грамотою від 19 липня 1718 р. зобов’язала гетьмана Івана Скоропадського та київського губернатора Дмитра Голіцина створити спеціальну комісію із розмежування володінь та врегулювати конфлікт. Такий хід справ не влаштував Києво-Печерську лавру, яка вдалася до затягування процесу, сподіваючись виграти час і відкласти проведення розмежування на невизначений термін, що власне і трапилось: комісія „о докончаніи оного розмежуваніємъ ныкакого старателства не имѣла, но предавъ тоє крайнему чрезъ многіе года забвению, к самоправному и гвалтовному онихъ мѣтря Выдубицкого грунтовъ завладѣнію”³.

Якщо у другій половині XVII – на початку XVIII ст. питання захисту власності Києво-Видубицького монастиря від наїздів Києво-Печерської лаври хоч якось вдавалося вирішити завдяки прямому втручання гетьманів, то з ліквідацією інституту гетьманства та проведення реформи судочинства місцем з’ясування стосунків стали суди. Саме в судах монахи Києво-Видубицького монастиря змушені були доводити право монастиря на їхні споконвічні володіння. Якщо Києво-Печерська

¹ У володінні Києво-Печерської лаври станом на 1767 р. перебувало 9 приписних монастирів, 3 міста та 7 містечок, 120 сіл і хуторів, де проживали понад 64 тис. підданих (ЦДІАУК. Ф. 128, Києво-Печерська лавра: Предметно-тематичний покажчик / Упор. С.Р. Кагамлик. К., 2008, 26-27).

² Голубев С.Т. *История Киево-Выдубицкого Свято-Михайловского монастыря.* / Проф. Степан Тимофеевич Голубев; [сост. В. И. Ульяновский]. К., 2011, 209.

³ ЦДІАУК. Ф. 130, оп. 2, спр. 309, арк. 85 зв. – 86.

лавра мала достатньо численний та кваліфікований склад повірених із числа монахів, то Києво-Видубицький монастир, не маючи серед братії значної кількості високоосвічених монахів та послушників, змушений був вдатися до найму повірених із числа світських осіб, на оплату послуг яких витрачалися чималі кошти.

Проблема функціонування інституту повірених другої половини XVII–XVIII ст. практично до сьогодні залишалася малодослідженою. Окремі питання участі повірених у судових процесах київських монастирів розглядалися у працях випускників Київської духовної академії Ф. Рождественського, І. Граєвського, М. Шпачинського⁴. Першою спробою узагальнити та комплексно проаналізувати законодавче поле адвокатської діяльності, функції, повноваження та роль адвоката у судовому процесі здійснено Віктором Брехуненком та Іваном Синяком⁵. Майже одночасно з'явилася праця Світлани Кагамлик, присвячена особливостям діяльності архієрейських та церковних адвокатів⁶. Водночас питання укладання контрактів на представництво у судових та адміністративних установах Гетьманщини, визначення адвокатських повноважень, обов'язків та умов оплати праці все ще мало досліджені. Отже, своїй статті я на прикладі земельних суперечок Києво-Видубицького монастиря і Києво-Печерської лаври, а також світських землевласників розгляну питання роботи монастирських повірених і адвокатів, зокрема Никифора Зубковського у різних судах Лівобережної України.

Протягом 50-х – середини 60-х рр. XVIII ст. Києво-Печерська лавра через відсутність активного опору та безініціативність ігуменів Києво-Видубицького монастиря поступово захоплювала нові угіддя сусіда. Більше того, намагаючись легітимізувати захоплені землі, Києво-Печерська лавра подала у 1765 до Малоросійської колегії чолобитну, в якій просила описати всі лаврські маєтності, провести розмежування та встановити межові знаки. Для організації цієї роботи Малоросійська колегія видала указ, яким зобов'язала підкоморський суд Козелецького повіту провести розмежування⁷.

Ігумени Києво-Видубицького монастиря для вирішення важливих майнових суперечок, участі у роботі різних комісій, представництва у судово-адміністративних установах Гетьманщини через обмаль засобів уповноважували, як правило, найбільш освічених монахів, послушників та писарів монастиря.

Яскравим прикладом слугує доручення на виконання чи не найскладнішої роботи, пов'язаної із представництвом інтересів монастиря у судових та адміністративних установах Гетьманщини, ієромонаху Віктору, послушникам Данилу Макаровцеву та Івану Шелявському. Вони протягом 60-70-х рр. XVIII ст. були основними повіреними Києво-Видубицького монастиря у судових процесах та

⁴ Рождественский Ф. *Самуил Мстиславский митрополит Киевский*. К., 1877; Граевский И.С. *Киевский митрополит Тимофей Щербацкий*. К., 1912; Шпачинский Н.А. *Киевский митрополит Арсений Могиланский и состояние Киевской митрополии в его правление (1757-1770 г.)*. К., 1907.

⁵ Брехуненко В., Синяк І. *Адвокати в судочинстві ранньомодерної Української держави – Гетьманщини*. К., 2017.

⁶ Кагамлик С.Р. *Церковні адвокати України кінця XVII – XVIII ст. у захисті Православної Церкви в умовах російського централізму*. К., 2017.

⁷ ЦДДАУК. Ф. 130, оп. 1, спр. 204, арк. 86.

представницьких акціях, натомість їх звільнили від низки обов'язків та послухів⁸. При цьому слід зазначити, що ієромонах Віктор, відповідно до рішень духовного собору Києво-Видубицького монастиря, мав виконувати послух наглядача правобережних вотчин монастиря, здійснювати контроль за роботою монастирської канцелярії та ревізійної комісії із перевірки ведення прошнурних книг, очолював комісії із перевірки монастирського господарства⁹.

Фактично кожний досвідчений монах був на особливому рахунку. Іноді монахи ставали заручниками свого життєвого досвіду, інтелектуальних та управлінських здібностей. Для роботи у прикордонній російсько-польській комісії з питань прикордонного судочинства та повернення селян-втікачів, що мала зібратися в січні 1767 р., духовний собор уповноважив послушника Івана Шелявського, а для представництва монастиря на наступному засіданні в липні 1767 р. – Івана Мартиновича¹⁰.

Таким чином, у зв'язку зі значною кількістю судових процесів та відсутністю серед братії осіб досвідчених монахів, які б розумілися на тонкощах судочинства та могли представляти інтереси Києво-Видубицького монастиря в судових установах Гетьманщини, ігумени змушені були укладати контракти на представництво інтересів монастиря зі світськими особами, що професійно займалися адвокатською діяльністю. Однак найм повіреного не завжди гарантував успіх у вирішенні справи. Так, найнятий для ведення справи Видубицького монастиря з позивачем бунчуковим товаришем Захарієм Забілою про межі земельних володінь поблизу с. Ярославка Ісидор Бибика не тільки „ничего по тому дѣлу в пользу не успѣлъ”, а й вчинив, перебуваючи у Глухові, низку непристойних вчинків. Через це духовний собор Видубицького монастиря в червні 1760 р. прийняв рішення відмовитися від його послуг.

Представляти інтереси монастиря у справі за позовом Захарії Забілицького зголосився Василь Бразулевич, який з 1756 р. вів у Генеральному військовому суді справу Видубицького монастиря з Києво-Печерською лаврою¹¹. На допомогу повіреному для комунікації з посадовими особами Генерального військового суду та Генеральної військової канцелярії, вирішення різних поточних питань та оплати послуг, пов'язаних із судовими процесами, було прикріплено ієромонаха Нектарія, якого ж одразу відправили до Глухова¹². Ігумен Антоній Почека негативно оцінював роботу повіреного Василя Бразулевича і неодноразово відряджав до Глухова інших повірених з метою вирішення окремих важливих питань. Для консультацій з питань судового процесу з Києво-Печерською лаврою ігумен часто залучав свого рідного брата, писаря Ніжинської полкової канцелярії, Якова Почеку¹³.

Наступний повірений Авраам Кур'ян, перебуваючи у судових справах монастиря у Козельці в 1766 р., позичив у місцевих жителів готівкових грошей та взяв у борг товарів на загальну суму 15 рублів 25 копійок, віддавши у заставу речі, які належали монастирю. Після відрядження, не склавши фінансового звіту, він в

⁸ ЦДІАУК. Ф. 130, оп. 1, спр. 154, арк. 29-30, спр. 155, арк.1-2, 14-15 зв., 23-23 зв., 26-32; спр. 184, арк. 232.

⁹ Там само. Оп. 2, спр. 309, арк. 38, 64-65, 90-90 зв., 102-104 зв.

¹⁰ Там само. Оп. 1, спр. 164, арк. 87 зв. – 89, 188 зв. – 189 зв.

¹¹ Там само. Оп. 2, спр. 204, арк. 9-9 зв.

¹² Там само. Оп. 1, спр. 89, арк. 244-244 зв.

¹³ Там само. Спр. 89, арк. 119-120.

односторонньому порядку припинив будь-які контакти з монастирем. Після неодноразових претензій позичальників монастир змушений був погасити ці борги¹⁴.

За цих обставин перед призначенням у квітні 1767 р. ігуменом Іаковом Воронківським постає реальна загроза втрати значної кількості монастирських володінь. Проаналізувавши історію суперечок Києво-Видубицького монастиря з Києво-Печерською лаврою та взявши до уваги досвід роботи попередніх повірених, ігумен розпочав пошук досвідченого та авторитетного адвоката, який би міг якщо не розв'язати всі судові суперечки, то, принаймні, призупинити захоплення сусідами монастирських земель. Цілком ймовірно, що із кожним претендентом велися тривалі співбесіди на предмет їхнього бачення шляхів вирішення судових справ, в яких монастир брав участь. Аналізуючи хід розгляду судового позову остерського сотника Івана Солонини, члени духовного собору Києво-Видубицького монастиря констатували, що процес безперспективний і приречений на програш, оскільки суддя Остерського земського суду явно діяв у інтересах позивача, створюючи різноманітні перепони монастиреві. Протидіяти цьому Києво-Видубицький монастир не міг, адже „въ Видубицкомъ мѣтръ какъ съ монашествующихъ, за занятіємъ разными мѣтрскими послушаниями, такъ и свѣтского человѣка, которій бы правній порядок совершенно вѣдалъ, и по оному зъ сотником остерскимъ Солониною дѣлу стряпать могль, не имѣся”¹⁵. Додаймо, що в 1768 р. Івана Солонину було обрано підсудком Остерського земського суду¹⁶. Проте, один із кандидатів, проаналізувавши матеріали судової справи з Солониною про вирубування монастирськими підданими з містечка Літки його приватного лісу поблизу села Соболівка, констатував, що позов подано із порушенням процесуальних норм. Грунтуючись на положеннях Генерального регламенту та Статуту Великого князівства Литовського, претендент на монастирського повіреного надав рекомендації, як „миролюбно сократить сіе бездѣльное дѣло”¹⁷. Ця порада була використана під час судового процесу¹⁸.

Пошук досвідченого та кваліфікованого адвоката було також доручено монахам та послушникам Києво-Видубицького монастиря, які, представляючи інтереси монастиря у судових установах Гетьманщини, подовгу перебували в Острі, Козельці та Глухові. 6 січня 1768 р. до монастиря прибув кандидат на повіреного переяславський городовий отаман Никифор Зубковський, який одразу взявся до вивчення судових справ монастиря. Проаналізувавши хід справи за позовом остерського сотника Івана (Михайловича) Солонини, він також констатував необхідність вирішити цю праву через укладення мирової та дав низку рекомендацій. Після вивчення матеріалів інших судових справ відбулася тривала розмова Никифора Зубковського з ігуменом Іаковом Воронківським, в якій він виклав своє бачення вирішення судових суперечок¹⁹. 8 січня 1768 р. питання умов роботи та оплати праці Никифора Зубковського обговорили на засіданні духовного собору Києво-Видубицького монастиря.

¹⁴ Там само. Спр. 155, арк. 3-4, 6, 8-8 зв.; спр. 164, арк. 76 зв. – 79 зв., 101-105.

¹⁵ Там само. Спр. 164, арк. 181 зв. – 182.

¹⁶ Там само. Оп. 2, спр. 38а, арк. 59.

¹⁷ Там само. Оп. 1, спр. 164, арк. 281 зв. – 282.

¹⁸ Там само. Спр. 215, арк. 41-42.

¹⁹ Там само. Спр. 154, арк. 27-28.

Аналізуючи перебіг судових справ та труднощі, які виникли у судовому процесі за позовом Києво-Видубицького монастиря до Києво-Печерської лаври щодо захоплення земель та майна, духовний собор констатував, що в монастирі „какъ съ монашествующихъ такъ и послушниковъ которій бы правній порядокъ по надлежащому вѣдалъ и по выщепрописанному съ Печерскою лаврою заводному дѣлу исправлься по незаобычности къ таковымъ дѣламъ не имѣется”²⁰.

Никифор Зубковський зголосився укласти контракт з Києво-Видубицьким монастирем на представництво останнього у судових установах Київського полку, Генеральному військовому суді, Київському магістраті, Київській губернській канцелярії та Малоросійській колегії, а також висунув низку умов. Річна плата за послуги – 220 руб., проїзд, найм житла, харчування, оплата послуг канцеляристів зазначених судових установ, переклад документів з латини та польської мови мала здійснюватися коштом монастиря. Монастир повинен був виділити окрему келію для роботи та проживання повіреного, а також надати освіченого монаха для виконання різних доручень та справ, пов’язаних із веденням судових справ. Протягом року повірений мав право йти у відпустки, головним чином на великі релігійні свята, тривалістю від 10 до 14 днів. Також Никифор Зубковський взяв зобов’язання нікуди без дозволу керівництва монастиря не відлучатися, а в разі порушення умови, через яку інтересам монастиря буде завдано шкоди, він зобов’язався сплатити штраф та компенсувати зі своєї річної платні кошти пропорційно до пропущених днів.

Розглянувши та обговоривши пропозиції повіреного, духовний собор рекомендував ігумену Іакову Воронківському укласти контракт із Никифором Зубковським на один рік²¹. 10 січня 1768 р. Києво-Видубицький монастир уклав контракт з переяславським городовим атаманом Н. Зубковським на представництво та ведення справ монастиря в адміністративних та судових установах Гетьманщини упродовж одного року, починаючи з 1 лютого 1768 р.²².

При цьому слід зазначити, що сторони дещо поспішили з укладенням контракту та не врахували низку чинників, які іноді призводили до непорозумінь між сторонами і змушували відволікати від основних обов’язків монахів та послушників, збільшували видатки на забезпечення судових процесів. Перший і найголовніший, – це зобов’язання Н. Зубковського опікуватися усіма судовими справами монастиря, а, зважаючи на їхню кількість та складність, це було фізично неможливо. Як результат, Н. Зубковський особисто представляв інтереси Києво-Видубицького монастиря у судових суперечках з Києво-Печерською лаврою та найважливіших слуханнях в інших судових процесах, а на слухання, які мали суто формальний характер, відряджали когось із монахів. Особу, яка мала представляти монастир у кожному конкретному випадку, визначав духовний собор. Так для подання до Малоросійської колегії апеляційної скарги, підготовленої Никифором Зубковським у справі про незаконне заволодіння Києво-Печерською лаврою землями Києво-Видубицького монастиря, та здійснення її супроводу духовний собор у липні 1768 р. запропонував ігумену Іакому Воронківському уповноважити на ці дії ієромонаха Віктора та послушника Данила Макаровця²³.

²⁰ Там само. Спр. 184, арк. 8-8 зв.

²¹ Там само. Арк. 8 зв. – 9 зв.

²² Там само. Оп. 1, спр. 326, арк. 7-7 зв.

²³ Там само. Спр. 184, арк. 232.

Для разової участі у формальних судових засіданнях направлялися менш досвідчені у судовій практиці монахи. Так, у червні 1769 р. монах Йосиф представив інтереси Києво-Видубицького монастиря у справі проти Києво-Флорівського жіночого монастиря, якому було доручено лише пред'явити та подати до суду копії документів. Восени 1771 р. цей же монах виступав від імені монастиря у Київському градському суді у засіданні за позовом остерського сотника Івана Солонини²⁴.

Кількість осіб, які направлялися на допомогу Никифору Зубковському, постійно збільшувалася. Крім визначеного контрактом помічника, монастир відряджав монахів та послушників для допомоги та участі у судових слуханнях, переписуванні документів тощо²⁵. З метою належної комунікації, вчасної доставки кореспонденції, для виконання приватних доручень при повіреному постійно перебував хтось із послушників. Адвокатаві надавалися транспорт та візники²⁶.

Одночасно із Никифором Зубковським протягом 1768 р. активну роботу у судових та адміністративних установах Гетьманщини з питань захисту майнових інтересів Києво-Видубицького монастиря проводив ієромонах Віктор. Так він разом із послушниками здійснював пошук та збір документів (в архівах магістратів та судових установ Гетьманщини та Речі Посполитої, губернських, полкових та сотенних канцеляріях), що підтверджували право власності на нерухомість обителі²⁷. Для забезпечення супроводу апеляційних скарг, поданих до Генерального військового суду та Малоросійської колегії, ієромонах Віктор протягом 1768-1772 рр. фактично жив у Глухові.

Також варто зазначити, що у засіданнях, на яких мали розглядатися ключові питання Києво-Видубицького монастиря, крім Никифора Зубковського брали участь найдосвідченіші монахи. На засідання підкоморського суду Козелецького повіту 23 квітня 1768 р., на якому мало розглядатися питання про утворення комісії для проведення розмежування земельних володінь Києво-Печерської лаври та Києво-Видубицького монастиря, духовний собор останнього відрядив найбільш кваліфікованих представників: намісника ієромонаха Іоанікія, соборних ієромонахів Спиридона та Віктора, монаха Митрофана, яким було надано вірчі листи та детальну інструкцію щодо їхніх дій²⁸.

Зважаючи на значну кількість судових процесів та відсутність у Никифора Зубковського можливості обговорювати їх хід безпосередньо з ігуменом та членами духовного собору, був відпрацьований наступний механізм комунікації: будь-який документ-доказ чи клопотання, які подавалися до суду, спершу опрацьовувався повіреним на предмет його важливості для конкретного судового процесу, а потім він „сочиняль правніє доводи, а когда будут сочинени оніє, къ вислушанію его высокопреподобію, а потомъ и духовному собору представить”²⁹.

Варто звернути увагу і на особливості роботи повіреного з доказовою базою. Якщо раніше монахи долучали до матеріалів справи всі наявні у них акти, які свідчили про права власності на те чи інше майно, то тепер всі документи попередньо

²⁴ Там само. Оп. 1, спр. 232, арк. 25-26; спр. 338, арк. 180-183 зв.

²⁵ Там само. Оп. 2, спр. 309, арк. 27-27 зв.

²⁶ Там само. Оп. 1, спр. 184, арк. 145-146, 408-409 зв.; спр. 215, арк. 4; спр. 232, арк. 145.

²⁷ Там само. Спр. 184, арк. 99-101 зв., 232; спр. 309, арк. 27-27 зв.; оп. 2, спр. 35, арк. 79-79 зв.

²⁸ Там само. Спр. 184, арк. 145-146.

²⁹ Там само. Спр. 184, арк. 409.

ретельно вивчалися. Так, надіслані повіреному для опрацювання та долучення до судових матеріалів документи у справі з Києво-Братським та Києво-Флорівським монастирями Зубковський відхилив у зв'язку з тим, що „в нинішнемъ дѣлѣ упоминает не для чего, прочіе ж болшею частію бумаги присланіе служатъ Києво-Братскому мѣтру, затѣмъ же Флоровскимъ мѣтремъ о ядловцѣ, зачимъ тѣ всѣ бумаги обратно отправленіи”³⁰.

Після кожного засідання суду, перемовин із опонентами чи виконання доручення повірений надсилав звіт про проведену роботу із детальним описом усіх подій та фактів, а також реєстр витрачених коштів, пов'язаних із веденням судових справ та утриманням повіреного з помічниками у місці перебування судової чи адміністративної установи³¹.

При цьому, не дивлячись на завантаженість, складність судових процесів та зобов'язання по контракту „прилѣжьнимъ старателствомъ безъ всякого по крѣпостямъ и наставленіямъ упушенія” відстоювати інтереси Києво-Видубицького монастиря, Н. Зубковський знаходив час для роботи на інших клієнтів. Так, протягом 1768 р. він представляв у земському суді Остерського повіту інтереси сина померлого мринського сотника Івана Федоровича Тарасевича Івана у процесі про привласення опікуном спадкового майна підопічного. Опікуном Івана Івановича Тарасевича виступав його дядько, значковий товариш Київського полку Андрій Федорович Тарасевич. Цікаво, що з метою розвантаження Н. Зубковського у цьому судовому процесі духовний собор Києво-Видубицького монастиря відрядив ієродиякона Іонафтана виконувати приватні доручення повіреного³². Посланець не справився із виконанням наданого йому доручення, за що змушений був відшкодувати з власної кишені збитки, завдані Н. Зубковському, в сумі 16 руб.³³.

³⁰ Там само. Оп. 2, спр. 35, арк. 83-84.

³¹ Там само. Спр. 35, арк. 85-87 зв.

³² Там само. Оп. 1, спр. 309, арк. 66-68 зв.

³³ Суть доручення полягала в тому, що ієродиякон Іонафан мав передати документи, які повірений підготував для Івана Тарасевича, та забрати 16 руб., які останній заборгував Зубковському за послуги. Проте Іван Тарасевич документи забрав, а гроші не віддав, мотивуючи це тим, що в нього зараз відсутня повна сума і він віддасть всю суму трохи згодом (ЦДІАУК. Ф. 130, оп. 2, спр. 38а, арк. 59-60 зв.).

Загалом, характеризуючи відносини, що склалися між Іоакимом Воронківським та Никифором Зубковським, їх можна назвати дружніми, більше того „догоджаючими”. Наприклад, напередодні великих свят Зубковському надсилали різні презенти. Так, до одного із свят повіреному було надіслано севрюгу, осетрину та осетрову ікру (ЦДІАУК. Ф. 130, оп. 2, спр. 38а, арк. 56). Проживаючи у монастирі, повірений нерідко ставав свідком та учасником низки побутових конфліктних ситуацій і намагався їх врегулювати по справедливості та рівнозначно до ступеню завданої шкоди. Так, монах Анфім, будучи на підпитку, побив погонщиків, а коли Зубковський заступився за них, то монах ляв його непристойними словами та погрожував побити палицею. Питання поведінки монаха Анфіма було розглянуто на духовному соборі монастиря та внесено пропозицію ігумену, щоб в якості покарання монах поклав 200 поклонів перед іконою Богоматері та дав підписку, що він буде вести себе благопристойно. Ігумен схвалив це рішення з припискою „если панъ Зубковскій, за обявленіемъ ему, силъ будетъ доволенъ” (ЦДІАУК. Ф. 130, оп. 2, спр. 309, арк. 180-180 зв.). В іншому випадку Зубковський та казначей ієромонах Нектарій втрутилися у конфліктну ситуацію, яка виникла між монахом Софронієм (якого в листі до ігумена Зубковський обізвав „кривим чортом”) та послушником Михайлом, якого хотіли піддати покаранню в 50 батогів за нібито зламане ним фруктове дерево (ЦДІАК. Ф. 130, оп. 2, спр. 38а, арк. 56-56 зв.).

11 лютого 1769 р. Н. Зубковський подав на ім'я ігумена Іакова Воронківського донесення про виплату йому за контрактом залишку та запропонував продовжити контракт ще на один рік. Ігумен позитивно розглянув звіт та доручив духовному собору його опрацювати та подати пропозиції. Духовний собор на розширеному засіданні підтримав думку ігумена про продовження співпраці з Н. Зубковським на рік, починаючи з 15 березня 1769 р.³⁴ Укладаючи новий контракт, сторони врахували попередній досвід, уточнили свої обов'язки та доповнили новими умовами. В першу чергу сторони конкретизували порядок взаємодії. Так, пріоритетними визнано судові процеси у підкоморських судах щодо проведення розмежувань між володіннями Києво-Видубицького монастиря, Києво-Печерської Лаври та Києво-Флорівського монастиря. Присутність повіреного на судових засіданнях, на яких не приймалися важливі рішення, визнана необов'язковою, на них інтереси монастиря мала представляти уповноважена духовним собором особа. Тексти позовів, пояснень, клопотань, протестів та інших документів мали бути підготовлені повіреним завчасно „по тѣмъ дѣламъ, что слѣдуетъ еще куда представлят тоє к подачи и протчое в запасъ заготовлять” та пройти обговорення у духовному соборі. Зважаючи на той факт, що забезпечення ведення судових процесів потребувало значних непередбачуваних витрат, до тексту контракту включено пункт про відшкодування монастирем повіреному його власних коштів, витрачених під час відрядження. По завершенні дії контракту повірений був зобов'язаний передати до монастиря всі справи в упорядкованому стані. Окремо в контракті прописані штрафні санкції за самовільний від'їзд повіреного з монастиря чи судової установи, куди він був відряджений. Як покарання Києво-Видубицький монастир залишив за собою право вирахувати з річної платні повіреного кошти пропорційно до пропущених днів, або ж автоматично подовжити контракт на час, упродовж якого повірений був відсутній без поважної причини.

Консолідація зусиль, знання, досвід та активність Н. Зубковського допомогла зрушити з місця справу, що розглядалася у підкоморському суді Козелецького повіту, про розмежування володінь між монастирями, ініційована Києво-Печерською лаврою ще в 1765 р. Опрацювавши матеріали всіх судових процесів, Н. Зубковський визначив цю справу центральною для вирішення низки інших справ. Отож, всі зусилля мали бути спрямовані саме на неї. До того ж заангажованість у цю справу самого підкоморія Козелецького повіту навряд чи дозволяла очікувати на рішення, корисне для Києво-Видубицького монастиря³⁵.

Протягом травня-червня 1768 р. підкоморій Козелецького повіту Олександр Солонина в односторонньому порядку з численними порушеннями та без участі представників Києво-Видубицького монастиря провів розмежування між монастирськими землеволодіннями, селами Лісники, Хотів та Пирогів та прилеглими до них лугами і лісами (Кального луку, Багринівських, Гнилецьких, Звіринецьких, Калинівських та Куликівських земель) та затвердив це розмежування рішенням від 4 липня 1768 р. Зауваження та докази Києво-Видубицького монастиря підкоморій залишив без розгляду³⁶.

³⁴ ЦДДАУК. Ф. 130, оп. 2, спр. 309, арк. 184-187.

³⁵ Там само. Оп. 1, спр. 204, арк. 86-86 зв.

³⁶ Там само. Оп. 2, спр. 35, арк. 145-192 зв.

Оскільки таке рішення прямо суперечило інтересам Києво-Видубицького монастиря, у швидкі терміни було підготовлено апеляційну скаргу та в серпні 1768 р. її подано до Малоросійської колегії. Подання та супровід апеляційної скарги духовний собор Києво-Видубицького монастиря доручив ієромонаху Віктору та послушнику Данилу Макаровцю³⁷. При цьому слід зазначити, що за перебігом цього судового позову уважно стежили, зайнявши очікувальну позицію, судді інших судових установ, де перебували у провадженні справи за позовами Києво-Печерської лаври та Києво-Видубицького монастиря. Так, Київський гродський суд, розглянувши позови Києво-Видубицького монастиря до Києво-Печерської лаври та Києво-Флорівського монастиря щодо незаконного заволодіння майном та завдані збитки, з огляду на прийняте підкоморським судом Козелецького повіту рішення та наявність у провадженні в Малоросійській колегії апеляційної скарги прийняв у листопаді 1768 р. проміжне рішення – не розглядати справи про визнання права власності на захоплені землі за жодною зі сторін до вирішення питання за апеляцією та проведення розмежування³⁸.

Відповідно до рішення та указу Малоросійської колегії від 8 жовтня 1768 р. створено комісію для проведення розмежування між володіннями Києво-Печерської лаври та Києво-Видубицького монастиря, до складу якої увійшли бунчуковий товариш Григорій Іваненко, військові товариші Григорій Гудима та Антон Олександрович. Комісія мала розпочати роботу через два тижні³⁹.

Така ситуація явно не влаштовувала Києво-Печерську лавру, тож її повірені розпочали процес затягування справи. У першу чергу вони оскаржили склад комісії, вказавши на існування конфлікту інтересів між головою комісії Григорієм Іваненком та Лаврою. Розглянувши це клопотання, Малоросійська колегія указом від 7 листопада 1768 р. вивела зі складу комісії Григорія Іваненка та ввела лубенського полковника Івана Кулябку⁴⁰. Однак комісія не змогла зібратися і розпочати роботу, оскільки через затяжну хворобу та низку невідкладних справ Іван Кулябка подав рапорт про відкликання його кандидатури. Поки питання розглядалося, двох інших учасників комісії, військових товаришів Григорія Гудиму та Антона Олександровича, відправили у військовий похід. Як результат, у березні 1769 р. духовний собор Києво-Видубицького монастиря подав клопотання про призначення нового складу комісії з розмежування⁴¹.

Розглянувши це клопотання, Малоросійська колегія видала 5 травня 1769 р. указ про утворення нової комісії у складі лубенського полковника Івана Кулябки,

³⁷ Там само. Оп. 1, спр. 184, арк. 232. При цьому слід відзначити той факт, що Малоросійська колегія відмовилася прийняти до розгляду апеляційну скаргу, оскільки вона містила помилки у титулі імператриці, та у зв'язку із відсутністю у ієромонаха Віктора віруючого листа. Після доопрацювання документів їх було подано повторно та взято до розгляду (ЦДІАУК. Ф. 130, оп. 1, спр. 184, арк. 366-367).

³⁸ ЦДІАУК. Ф. 130, оп. 1, спр. 184, арк. 408-409 зв.

³⁹ Там само. Спр. 204, арк. 25.

⁴⁰ Там само. Арк. 27-28.

⁴¹ Там само. Арк. 41-47 зв.

бунчукового товариша Якова Голюнки, абшитованого осавула Ніжинського полку Кирила Кулаковського⁴². Витрати по забезпеченню роботи комісії та утриманню членів комісії було покладено на Києво-Видубицький монастир⁴³.

Іван Кулябка, опрацювавши апеляційну скаргу Києво-Видубицького монастиря та матеріали суду першої інстанції, видав розпорядження (в оригіналі – позов) про початок проведення розмежування 28 серпня 1769 р. і зобов'язав сторони прислати повірених та надати у розпорядження комісії всі необхідні документи⁴⁴. Протягом усього часу роботи комісарського суду із проведення розмежування Києво-Видубицький монастир представляли: намісник ієромонах Іоанікій, ієромонах Спиридон, ієромонах Віктор та повірений Никифор Зубковський. Зважаючи на методи роботи та підхід до вирішення проблемних питань повіреними Києво-Печерської лаври, власне на Зубковського й ліг тягар організаційного забезпечення роботи комісарського суду та контроль за дотриманням положень Статуту, прав та інтересів Києво-Видубицького монастиря. У підсумковому донесенні, поданому ігумену Іакову Воронківському, Зубковський з монахами констатували, що лише скрупульозна фіксація всіх, навіть незначних, порушень, допущених у процесі роботи членами комісарського суду, та постійні наполегливі вимоги взяти до уваги документи-докази, надані представниками Києво-Видубицького монастиря, привели до повернення цьому монастирю раніше захоплених володінь та встановлення нових межових знаків⁴⁵. Такий результат розмежування викликав категоричне несприйняття Києво-Печерської лаври, керівництво якої розуміло, що це рішення ляже в основу ухвал в інших судових процесах, а отже Лавра повинна буде відшкодувати всі завдані збитки. Чого варт було лише справа про неправомірне відведення весною 1767 р. лаврським старостою Іваном Одарченком лісу для випалювання деревного вугілля та пасовищ для випасу великоросійським Белевським полком волів і коней у володіннях Києво-Видубицького монастиря. Збитки від таких дій становили 1500 руб.⁴⁶

Як результат, повірені Києво-Печерської лаври підготували та подали до Малоросійської колегії скаргу про необхідність перегляду рішення суду апеляційної інстанції⁴⁷. Опрацювавши цю скаргу, духовний собор Києво-Видубицького монастиря вніс пропозицію ігумену дати нагальне доручення повіреному Н. Зубковському підготувати заперечення та після їх обговорення і підписання направити повіреного та ієромонаха Віктора до Глухова для подачі Малоросійській колегії.

Повірені Києво-Печерської лаври, розуміючи, що цей судовий спір вони можуть програти, що зрештою і трапилося, вдалися до чергового затягування процесу. Більше того, після прийняття рішення по суті були задіяні, вочевидь, всі неофіційні

⁴² Там само. Арк. 69-69 зв.

⁴³ Там само. Оп. 2, спр. 309, арк. 98-99 зв.

⁴⁴ Там само. Оп. 1, спр. 204, арк. 99-101.

⁴⁵ Там само. Арк. 153-156. При цьому слід зазначити, що комісарський суд встановив факти приховування та недолучення до матеріалів справи документів та клопотань підкоморієм Козелецького повіту Олександром Солониною, які подавали повірені Києво-Видубицького монастиря.

⁴⁶ ЦДДАУК. Ф. 130, оп. 1, спр. 164, арк. 173 зв. – 177; спр. 184, арк. 117-127.

⁴⁷ Там само. Оп. 2, спр. 309, арк. 85-89 зв.

засоби впливу на членів суду, щоб максимально відтермінувати оформлення рішення та підготовки екстракту. Аналізуючи хід та характер розгляду цієї та низки інших судових справ, Н. Зубковський у листі до ігумена Іакова Воронківського повідомляв, що через наявні обставини потреби в його послугах немає, адже супровід наявних судових процесів може здійснювати ієромонах Віктор зі своїми помічниками. Проте духовний собор 15 березня 1770 р., незважаючи на гостру нестачу коштів, рекомендував вмовити Никифора Зубковського на представництво інтересів Києво-Видубицького монастиря в судових та адміністративних установах Гетьманщини та укласти контракт на старих умовах терміном на один рік. Члени духовного собору констатували, що Н. Зубковський „яко совершенно здешнего Києво-Видубицького мїтра крѣпости и права на всякіє владѣнія сего мїтра принадлежащіє землі и угодія разпознавающій и свѣдающій, такъ здешнему Києво-Видубицькому мїтру нужень, что безъ его и обойтись всячески незаспособно”⁴⁸. Проте виконання взятих зобов’язань Н. Зубковський фактично припинив в односторонньому порядку. Тривале проживання у Глухові в очікуванні на підготовку та видачу з Малоросійської колегії затвердженого рішення й екстракту з розмежування земельних володінь та, вочевидь, тривала відсутність поза домом, спонукала його до розірвання контракту в односторонньому порядку в серпні 1770 р. Формальною підставою для від’їзду з Глухова став виклик Переяславської полкової лічильної комісії для виконання робіт⁴⁹. Також, як видається, на рішення Зубковського розірвати контракт вплинула жорстка умова, за якою він мав постійно перебувати при монастирі чи при судовій установі в разі відрядження. Наявність достатньої кількості вільного часу та відсутність можливості реалізувати свій інтелектуальний потенціал могли спонукати його до прийняття такого рішення. Н. Зубковський у своєму листі до ігумена констатував, що він хотів би працювати ближче до дому⁵⁰.

Після остаточних розрахунків з Н. Зубковським духовний собор Києво-Видубицького монастиря обговорив стан та перспективу юридичного супроводу судових справ та констатував крайню потребу у пошуці та наймі нового повіреного. За результатами обговорення ігумен Іаков Воронківський дав доручення ієромонаху Віктору, щоб той, перебуваючи у Глухові, здійснив пошук досвідченого кандидата⁵¹.

Справа ж про розмежування й далі затягувалася, а розширення географії суперечок ускладнювало шанси на урегулювання конфлікту між двома монастирями. Привілейований статус Києво-Печерської лаври, наявність високих покровителів і значних фінансових ресурсів дозволяли їй уникати і затягувати до нескінченності процес розмежування володінь із сусідами та використовувати їхні землі для своїх потреб. Подані монахами скарги до Священного Синоду та Правлячого Сенату, чолобитні на ім’я імператриці Катерини II засвідчили, що вирішення цього питання у правовій площині неможливе.

⁴⁸ Там само. Оп. 1, спр. 266, арк. 84-85. При цьому, у зв’язку з тим, що повірений невідривно перебував у Глухові, сам контракт не було укладено ні в березні під час наступного перебування Н. Зубковського у травні в Києві. Фактично термін дії контракту сторони подовжили „за умовчанням” (ЦДІАУК. Ф. 130, оп. 1, спр. 338, арк. 42, 83).

⁴⁹ ЦДІАУК. Ф. 130, оп. 1, спр. 266, арк. 289 зв.

⁵⁰ Там само. Арк. 84 зв.

⁵¹ Там само. Оп. 2, спр. 439, арк. 40-40 зв.

Таким чином, роль повіреного втрачала вирішальне значення у судовому процесі, адже, незалежно від суддівського рішення, для його виконання потрібні були надзвичайні зусилля офіційного та неофіційного характеру. Ці судові суперечки були припинені одномоментно, коли все майно українських монастирів у результаті секуляризаційної реформи перейшло у власність держави. На прикладі діяльності адвоката Зубковського можна досліджувати правову культуру тогочасного українського суспільства та його зміни.

Публікація контрактів про надання адвокатських послуг та протоколів засідання духовного собору Києво-Видубицького монастиря, під час яких обговорювалися умови контрактів та оцінювалася робота повіреного, є складовою частиною тогочасного дипломатарію.

Археографічне опрацювання документів здійснено відповідно до „Методичних рекомендацій по підготовці до видання „Архіву Коша Нової Запорозької Січі”⁵². Текст подається автентично, стилістику й орфографію збережено, виносні літери внесено в рядок і виділено курсивом. Пошкоджені слова подаються і квадратних дужках. Скорочення, слова під титлом та їх похідні не розкриваються та живляються у наступних значеннях: сѣо, сѣто – свято (від „святій”), мѣтрѣ – монастирѣ, д. та дѣовного – духовного, блѣгоразсмотреніє – благоразсмотреніє, гѣдн – господин, ѣнѣ – нинѣ, мѣця – місяця, виносна літера д – день.

ДОДАТОК

№ 1

1768 р., січня 10. – Мненіє духовного собора Києво-Видубицького монастиря про укладення контракту на представництво в судових та адміністративних установах Гетьманщини з перяславським городовим отаманом Никифором Зубковським

1768го года генваря 10 д духовній Сѣо-Михайловского Києво-Видубицького монастиря соборъ разсуждая, что по посланному отъ Видубицького мѣтра изъшедшаго 1767 года октября 23 д повѣту Козелецкого въ подкоморскій судъ о напрасномъ Києво-Печерскою лаврою собственнихъ Видубицького монастиря грунтовъ и всякихъ угодій завладѣніи і оспариваніи доношенію, того ж 1767 года ноября 14 д в означенномъ подкоморскомъ судѣ въ Печерскую лавру состоявшимъся позвомъ велено той Печерской лаврѣ къ разбору и размежеванію онимъ судомъ подкоморскимъ, всѣхъ на помяненнихъ по тому Видубицького монастиря доношенію земель, и къ разрѣшенію происходившихъ за то споровъ, прислать въ оной подкоморскій судъ на спорніє землѣ повѣреннаго зъ урядовимъ правнимъ и полнимъ извѣреніємъ со всеми подлинными, служащими къ тому крѣпостями, и всѣми ж другими документами отъ полученія въ оной Печерской лаврѣ того позва въ правній завѣтій шестонедельній срокъ сеей осени буди земля не укріється снѣгомъ. А того ж года ноября 29 д от возного кievского Василя Блажевского у Видубицькій мѣтрѣ присланнимъ извѣстіємъ обявлено, что нимъ, вознымъ Блажевскимъ, прописанній повѣту Козелецкого подкоморского суда

⁵² Гісцова Л.З. *Методичні рекомендації по підготовці до видання „Архіву Коша Нової Запорозької Січі”*. К., 1992.

позовъ того 29 числа въ Печерской лаврѣ за роспискою врученъ и къ присылки съ оной повѣреннаго зъ надлежащими документами въ судъ подкоморскій въ томъ позвѣ срокъ назначенъ шестонедѣлній за выключеніемъ праздничних и торжественних дней, // имянно сего 1768 года февраля на 1-е число. Въ Выдубицком же мѣтрѣ, какъ съ монашествующихъ, такъ и послушниковъ, которій бы правній порядокъ по надлежащому вѣдалъ и по вышепрописанному съ Печерскою лаврою заводному дѣлу исправился, по незаобычности къ таковымъ дѣламъ не имѣется.

Нынѣ же прибывшій въ Выдубицкій монастырь атаманъ городовій переясловскій Ныкифор Зубковскій къ тому съ Печерскою лаврою и другимъ Выдубицкого монастыря дѣламъ полку Кіевского въ судахъ подкоморскихъ и земскихъ повѣтовъ Козелецкого і Остерского имѣющимся и въпредъ буды случатся какіе вновь судніе дѣла по искамъ или отвѣтамъ отъ оногъ жъ Выдубицкого монастыря, такожъ въ случающихся прошеніяхъ по Кіевогубернской канцеляріи и въ магистратѣ Кіевскомъ, или егда бы тѣ подкоморскіе и земскіе суда по какимъ правылностямъ были испорочени, то гдѣ тѣ дѣла указано будетъ производить, кромѣ Москвы и Санкт-Пѣтербурга, на круговій годъ, то естъ начавъ сего 1768 февраля съ первого, будущаго 1769 годовъ февраля по первое числа за повѣреннаго уконтрактуются желаетъ на такомъ основаніи, что онъ Зубковскій по вышеозначеннимъ Выдубицкого мѣтра дѣламъ, въ согласіе правъ, крѣпостей, документовъ и по монастырскимъ наставленіямъ произвожденія или отвѣти чинить съ прилѣжнымъ старательствомъ безъ всякаго по крѣпостямъ и наставленіямъ упущенія. Буды жъ случится по апеліяціямъ // или какимъ прошеніямъ ехатъ въ Глуховъ по Малороссійской коллегіи въ судъ войсковій Генералній, то и туда зъ опредѣленнымъ отъ мѣтра Выдубицкого монахомъ на всемъ коштѣ и поездѣ монастырскомъ ехатъ имѣеть. И когда суднихъ дѣлъ не прилучится, тогда житъ ему, Зубковскому, въ келіи яка опредѣлена будетъ на монастырскомъ общежителномъ коштѣ. А гдѣ случится быть при дѣлахъ, тамо, для содержанія потребнихъ крѣпостей и надлежащихъ по суднимъ произвожденіямъ прошеній, быть при ему, Зубковскому, єдному монаху. А крѣпосты съ монастыря принимать за его, Зубковского, и оногъ монаха росписками. Такожъ квартѣру наниматъ и харчи всякіе зъ хлѣба, пшона, масла, соли и другого (кромѣ мясива и свѣжой рыбы) зъ кошту монастырскаго. Поездъ ему Зубковскому съ монахомъ, егда потребность укажетъ куда либо ехатъ или въ домъ отлучится, изъ дому переѣзжатъ, зъ лошадей коляскою і єднимъ челоуѣкомъ имѣтъ на монастырскомъ же коштѣ.

За которе повѣренство оній Зубковскій требуетъ отъ Выдубицкого мѣтра себѣ награжденія в годъ готовыхъ денегъ двѣстѣ двадцять рублей съ таковымъ при томъ уговоромъ, чтобъ ему съ оногъ числа денегъ двадцять рублей изъ монастыря заразъ выдано было, а протчіе денги зъ вѣступленія срочнаго времени въ оную должность выдатъ ему по третямъ въ первіе числа.

Отлучку жъ отъ дѣлъ или отъ мѣтра ему Зубковскому имѣтъ:

1-е. На Сырную и 1-ю Великого Поста сѣдмицѣ.

2-е. Страстную и Свѣтлую сѣдмицѣ.

3-е. На канѣкулярніе дни, начавъ іюля съ 1, сентября по 10-е числа.

4-е. Рождественскихъ и Богоявленскихъ праздничнихъ дней на двѣ недели и когда бъ въ суднихъ приказахъ дѣла не отправлялис.

А когда доведетъ и въ канѣкулярніе дни произвожденіе отъ подкоморскихъ судовъ // разграниченіямъ и требованіемъ надлежащихъ крѣпостей дѣлъ бытъ, то и тогда нѣкуда ему Зубковскому не отлучатся.

А крѣпости зъ латынскоґо и полскоґо діалекта переводить и съ них копїи снимаѣ старателствомъ и коштомъ монастырскимъ. Кромѣ того онъ, Зубковскїй, безъ вѣдома и дозволенїя Видубицькоґо монастыря властей никуда отлучатся недолженъ. А когда безъ вѣдома отлучится и сколко гдѣ надъ вышепрописанной договор промедлит, за то имѣѣтъ бытъ учиненъ зъ договорной сумъми вычестъ, почомъ за неделю или за день доведетсѣ.

Надъ чаянїе жъ буды б по дѣламъ с порученнихъ ему, Зубковскому, крѣпостей учинено было нимъ, Зубковскимъ, какоѣ на обыду Видубицькому монастырю пропущенїе или усмотренъ бы быль какой по правилному доказателству подлогъ, за то онъ Зубковскїй подвергаетъ себе по указамъ и малороссїйскимъ правамъ штрафу. А иначе уговорится онъ, Зубковскїй, вося не хочеть.

Того рады приложили мнѣнїе, что слѣдуетъ по вышепрописанной Видубицькому мѣтру нынѣшней необходимой надобности на показанномъ денежномъ платежѣ і обстоятелствахъ означенного атамана городоваго переяславскоґо Никифора Зубковскоґо на годъ за повѣренного уговорытъ і о томъ, за подписомъ соборной Видубицькоґо монастыря братїи рукъ и при печати монастырской, дать ему, Зубковскому, контрактъ. А въ такихъ же обстоятелствахъ за подписомъ его, Зубковскоґо, руки, взять въ монастыр реверсаль.

И сіе мнѣнїе въ волю и благоразсмотренїе высокопреподобнѣйшему гїдну, отцу игумену духовнїй соборъ благопочтеннѣйше предаеть 1768 года генваря 10 дня.

Намѣстникъ іеромонахъ Іоанникїй
Іеромонахъ Нектарїй казначей
Екклисиархъ іеромонахъ Стефанъ
Экономъ іеромонахъ Исаїя
Іеромонахъ Іпполить Туркевичъ
Іеромонахъ Іраклїй
Іеродїаконъ Каллисть
Іеродїаконъ Іона полатнїй
Монахъ Митрофанъ

ЦДІАУК. Ф. 130, оп. 1, спр. 184, арк. 8-9 зв. Ориґинал.

№ 2

1768 р., січня 10. – Контракт на представництво інтересів Києво-Видубицькоґо монастиря в судових та адміністративних установах Гетьманщини з переяславським городовим отаманом Никифором Зубковським

1768 году генваря 10 д данъ сей контрактъ от мене, нижеподписавшогося, в монастырь Свято-Михайловскїй Києво-Видубицькїй въ томъ, что по дѣламъ оноґо Києво-Видубицькоґо мѣтра полку Кїевскоґо в судахъ подкоморскихъ и земскихъ повѣтовъ Козелецкоґо і Остерскоґо имѣющимсѣ зъ Кїево-Печерскою лаврою, и другими, і впредъ буди случатся какїе вновь суднїе дѣла по искамъ или отвѣтамъ от оноґо жъ Кїево-Видубицькоґо мѣтра, такожь в случающихся прошенїяхъ по Кїевогубернскоґо канцелярїи и въ магистратѣ Кїевскомъ, или егда би тѣ подкоморскїе і земскїе суда по какимъ правилностямъ будутъ іспорочени, то гдѣ тѣ дѣла указано будетъ производит. И в тѣхъ судахъ уговорился я бытъ повѣреннымъ на круговой годъ, начавъ сего 1768 февралѣ зъ первого будущаґо 1769 годовъ февралѣ по первое числа, с полученїемъ денегъ

готових двохсотъ двадцати рублей, съ которого числа і приняв денегъ двадцать рублей, а прочіе денги получаютъ мнѣ *от* оногo Кієво-Видубыцкогo мѣтра зъ вступленія срочного времени в должность по третьямъ в первіе числа. И повиненъ по всѣмъ тѣмъ суднимъ дѣламъ, какъ ѣнѣ въ показанных подкоморских и земских судах имѣючимся, такъ і въпредъ будущимъ, гдѣ бѣ оніе прилучились, кромѣ Москви и Санктъ-Петербурга, по даннимъ *от* оногo Кієво-Видубыцкогo мѣтра крѣпостямъ, документамъ и наставленіямъ произвожденія или *отвѣти* чинить с прилѣжнимъ старательствомъ, безъ всякого по крѣпостямъ и наставленіямъ упущенія. Буди жъ случится по апелляціямъ или какимъ прошеніямъ ехать в Глухов, по Малороссійской коллегіи и в суд войскової Генералній, то и туда з опредѣленнымъ *от* мѣтра Видубыцкогo монахомъ на всемъ коштѣ и поїздѣ монастирскомъ ехать долженъ. И егда суднихъ дѣлъ не прилучится, тогда жить мнѣ в монастирѣ въ опредѣленной келіи на монастирскомъ общежителномъ коштѣ. А гдѣ случится быть при дѣлахъ, тамо, для содержанія потребныхъ крѣпостей и надлежащихъ по суднимъ произвожденіямъ прошеній, быть при мнѣ едному монаху. А крепости зъ монастира принимать за мою і оногo монаха росписками. И квартиру нанимать, и харчи всякіе з хлѣба, пшона, масла, соли и другогo (кромѣ мясива и свѣжой рыбы) з кошту монастирскаго. Поездъ мнѣ с монахомъ, егда потребность укажетъ куда либо ехать или в домъ *отлучится*, изъ дому переезжаютъ, з лошадей коляскою и еднимъ человѣкомъ имѣтъ монастирскій, на монастирскомъ же коштѣ.

Отлучку жъ *от* дѣлъ или *от* мѣтра мнѣ имѣтъ:

1. На Сирную и первую Великогo Поста седмицъ;

Второе. Страстную и Свѣтлую седмицъ;

Третье. На канѣкулярніе дни, начавъ іюля з первого, сентября по десятое числа;

Четвертое. Рождественских и Богоявленскихъ праздничныхъ дней на двѣ неделѣ и когда бѣ в суднихъ приказахъ дѣла не *отправлялись*.

А когда доведется и в канѣкулярніе дни произвожденію *от* подкоморскихъ судовъ разграниченіемъ и требованіемъ надлежащихъ крѣпостей дѣлъ быть, то и тогда // *никуда не отлучатся*.

А крѣпости з латинского и полского діалекта переводить и с нихъ копіи снимать старательствомъ и коштомъ монастирскимъ. Кромѣ жъ того *никуда, безъ вѣдома и соизволенія* оногo Видубыцкогo мѣтра властей, не *отлучатся*. А когда безъ вѣдома *отлучусь* и сколько гдѣ надъ вишепрописанной договоръ промедлю, за то долженъ быть учиненъ з договорной сумми вичеть по чомъ за неделю или за день доведется.

Надъ чаяніе жъ (чегo не допусти Боже) буди бѣ по дѣламъ зъ порученныхъ мнѣ крѣпостей учинено было мною какое на обиду оногo мѣтра Кієво-Видубыцкогo пропущеніе или усмотренъ былъ какой по правилному доказательству подлогъ, за то я подвергаю себе по указамъ и малороссійскимъ правамъ штрафу.

Равнимъ образомъ и *от* монастира Кієво-Видубыцкогo все вышеписанное и договореніе денги мнѣ выдавать безъ всякаго упущенія времени и *отговорокъ*, а ежели бѣ чрезъ невидачу или вистатченіе чегo послѣдоваль мнѣ какой убытокъ они, по вѣрнымъ моимъ запискамъ, *от* мѣтра долженъ быть мнѣ награжденъ. В чѣмъ я въ равной сего силѣ и *от* мѣтра Кієво-Видубыцкогo получилъ контрактъ и на семь своеручно подписуюсь.

Атаманъ городовій переяславскій

Никифоръ Зубковскій

№ 3

1769 р., січня 15. – *Контракт на представництво інтересів Києво-Видубицького монастиря в судових та адміністративних установах Гетьманщини переяславським городовим отаманом Никифором Зубковським*

1769 году марта 15^д дань сей контрактъ *от* мене, нижеподписавшагося в Свѣто-Михайловскій Києво-Видубицькій мѣтръ в томъ, что по бытности моеѣй прошлаго 1768 году февраля з 1-го числа по дѣламъ того Видубицького мѣтра о грунтахъ лѣсницкихъ, куликовскихъ и протчіихъ с Печерскою лаврою, и о грунтахъ лѣсницкихъ же и гнилецкихъ с Флоровскимъ мѣтремъ спорнихъ, и по протчіимъ дѣламъ чрезъ круговой годъ повѣреннимъ. Уговорился я бытъ повѣреннимъ еще на круговой же годъ, начавъ сего 1769 году *от* вышеписанного мѣца марта 15^д до будущаго 1770 году марта жъ 15 числа, естли до того времени, между тѣмъ по нинѣшнимъ извѣстнимъ обстоятелствамъ, свободно *будет* в малороссійскихъ куда, что коснется судахъ по дѣламъ мѣтрскимъ іски імѣтъ и прошенія подавать и по онимъ опредѣленій *доходит*.

И при томъ уговорѣ поступлено *от* мѣтра мнѣ в годъ готовихъ денегъ двѣстѣ двадцать рублей, с котораго числа при заключеніи сего контракта и видать мнѣ двадцать рублей, а протчіе денги выдавать мнѣ *от* мѣтра Видубицького по третямъ или по четвертямъ года без задержанія. Я же, будучи повѣреннимъ, долженъ вишеозначенніе производившіесь в прошломъ 1768 году в подкоморскомъ судѣ о лѣсницкихъ и протчихъ с Печерскою лаврою, и о лѣсницкихъ же и гнилецкихъ з Флоровскимъ мѣтремъ спорнихъ грунтахъ, и протчіе дѣла чинимою перепискою и сводомъ ко окончанію тшательно *приводит* и *привестъ*. И по тѣмъ дѣламъ, что слѣдуетъ еще куда *представлят*, тоє к подачи и протчое в запасъ заготовлять. А при томъ, по дѣламъ Видубицького мѣтра полку Кієвского в судахъ подкоморскихъ, комисарскихъ, земскихъ повѣтовъ Козелецкого и Остерского, такожъ гродскомъ и в другихъ приказахъ с Кієво-Печерскою лаврою и другими мѣтрами, и мирскими владѣльцами імѣющимся, и впредь какіе случатся *вновь*, бытъ по іскамъ онаго Видубицького мѣтра. А в случаи *от* кого либо и на Видубицькій мѣтръ или егда тѣ подкоморскіе, комѣсарскіе, земскіе и гродскіи суда по каковимъ правилностямъ будутъ испорочени, то гдѣ тѣ дѣла указано *будетъ* в Малороссійской ли коллегіи, или в судѣ воисковомъ Генералномъ *производит* и по всѣмъ онимъ судамъ дѣль какъ тѣхъ, кои нинѣ в показанныхъ судахъ імѣются, такъ и впредь будущихъ, гдѣ бы оніе ни приключилися, кромѣ Санкт-пѣтерскихъ и московскихъ высокихъ правительствъ, по імѣющимся в Видубицькомъ мѣтрѣ крѣпостямъ, документамъ и подаемимъ наставленіямъ производенія доводами или *отводами* и протчимъ, до техъ дель принадлежащимъ, чинить с прилѣжнымъ старателствомъ безъ всякаго // по крѣпостямъ и наставленіямъ упушенія.

А когда в онихъ и ни в какихъ судахъ производенія мѣтрскихъ дѣль не *будетъ*, или при тѣхъ судахъ бытъ мнѣ нужди и надобности не *будетъ*, слѣдовать тогда бытъ мнѣ в мѣтрѣ и жить в опредѣленной мѣтрской келіи. И если мнѣ случится *отлучится* из мѣтра по онимъ дѣламъ в каковій судъ, то ехать мнѣ поездомъ мѣтрскимъ и какъ в проездѣ, такъ и в прожитіи тамо, бытъ на коштѣ мѣтрскомъ. И со мною опредѣлять и посылать *от* мѣтра кого из монашествующихъ для лутшого избереженія забираемихъ изъ мѣтра дѣль и крѣпостей, наипаче в случае моеѣй (сохрани Бгъ) болѣзи, или по сказаніи мною довода, или *отвода* и другихъ подлежащихъ здѣлокъ, для остановленія его монашествующаго к дохожденію по тѣмъ дѣламъ резолюцій. В случае надобности моеѣй в мѣтръ прибытія да и буди случится съ апелляціями, или другими каковыми

прошеннями, ехати въ Глуховъ в Малороссійскую коллегію и в судъ воисковій Генералній, то и туда изъ опредѣленнимъ для того жъ *от* мѣтра Видубицкого монашествующимъ же ехати поездомъ мѣтрскимъ на коштѣ мѣтрскомъ противъ вышеписанного жъ.

А будучи в мѣтрѣ получаютъ з мѣтра для содержанія моего трапезную противъ соборного старця или сировую с полати естную порцію, то естъ з свѣжой или вялой риби, яка в палатѣ имѣтимется. А когда случится на полатѣ мясиво или сало, то з мясива, а в постніе дни з олѣи, такожъ з муки пшеничной или гречаной, с крупъ или пшена, соли, гороху и протчого чего-либо вперемѣшку. А при томъ из напитковъ, какови в ключнѣ случатся, противу соборного жъ, и когда с полати, по показанному, сировая харчъ взята будетъ, то для варенія оной и кухарку годовую опредѣлить.

И въ ту мою бытность при мѣтрѣ, кромѣ вышеписанной должности, купно и о грунтахъ багриновскихъ, звѣринскихъ, либедскихъ, осокорскихъ, лѣтковскихъ и роженскихъ завременно в сходство крѣпостей доводи и о претенсіяхъ исковіе представленія заготовленіемъ в сходство правъ дѣлат. И какъ скоро об одномъ грунтѣ какомъ доводъ или о претенсіи исковое предствленіе заготовлены будутъ, то оное в собраніи дѣховнаго собора к слушанію и противу крѣпостей разсмотренію *от* мене докладать, и вчитавъ слушать, и что подлежатиметь к исправленію оное исправлять. В случаи жъ *отбитія* моего по дѣламъ в суди с опредѣленнимъ *от* мѣтра монашествующимъ *принимат* мнѣ дѣла и крѣпости з мѣтра за моею и оною монашествующего росписками. И тамо квартиру *нанимат*, и всякіе, противъ вышеписанного, харчевіе и питєиніе припаси, или на покупку того денги *от* мѣтра выдавать. Сколко жъ при томъ мною будучи гдѣ по судебнимъ мѣстамъ // по дѣламъ мѣтрскимъ, на что случайно и правильно з денегъ моихъ будетъ здержано, то за показаніемъ *от* мене реєстра, по разсмотренію оною, должно быть мнѣ *от* мѣтра возвращенно. А сколко денегъ *от* мѣтра выдавано будетъ, то на что оніе издержани будутъ, о томъ реєстръ при доезднихъ доношеніяхъ представлять, особливо же гдѣ по судамъ, что учинено и произведено будетъ, о томъ доездними доношеніями обстоятельно представлять. А по окончаніи года всѣ тѣ дѣла и крѣпости, что толко у мене на рукахъ будетъ во всякой исправности и черней, с исправкою, перепискою я издать должень.

Между жъ тѣмъ *отлучку от* дѣль или *от* мѣтра мнѣ имѣтъ по нижепоказанному:

1. На Страстную и Свѣтлую седмицѣ;
2. В канѣкулярніе дни, когда в судахъ присудствія не биваетъ, то естъ чрезъ цѣлій августъ мѣць;
3. Рождественскихъ праздничныхъ дней на двѣ неделѣ;
4. На Сирную и первую Великого Поста седмицѣ.

Егда же і в тѣхъ канѣкулярнихъ дняхъ случится быть комисарскому, или подкоморскому судамъ, или буди какъ в тѣ канѣкулярніе, такъ и в святніе дни, кромѣ онихъ судовъ, случатся и другіе необходимо нужніе дѣла и заготовленія представленій и прошеній, по тѣмъ же, и другимъ до земства касаючимся дѣламъ настоять будутъ, то мнѣ и тогда не *отлучатись*, но при онихъ судахъ или при мѣтрѣ быть до *отдѣланія* и окончанія онихъ дѣль, а потомъ вмѣсто того в нужной моей потребности в другое свободнѣйшее время на нѣсколко времени *отлучку* воспріять было бѣ невозбранно. А сверхъ того договоренного времени, сколко еще мною промедленно будетъ в той *отлучки* по моимъ собственнимъ надобностямъ времени, или сколко в случае моей (сохрани Богъ) болѣзни, проидеть безъ всякого произвожденія дѣль времени жъ, то тое время в будущій 1770 годъ я наслужить или за то з договоренной сумми вичетъ принять должень буду.

В случаи же переводовъ з латинского и полского діалектовъ крѣпостей переводить оніе старателствомъ и коштомъ мѣтрскимъ. А при томъ никуда безъ вѣдома оного Видубицького мѣтра властей мнѣ не *отлучатся*. А естъли безъ вѣдома или и из вѣдома властей *отлучусь* да над дозволенное время промедлю, то и за то долженъ быть з договоренной сумми учиненъ *вичет* или по вышєписанному будущою 1770 года я долженъ буду *наслужить*.

Надъ чаяніе жъ (не допусти Богъ) буди бѣ по дѣламъ с поручаемихъ мнѣ крѣпостей учинено было мною по какому небреженію на обиду монастиру Видубицькому // пропущеніе, или онихъ и какихъ дѣлъ послѣдовало потеряніе, либо усмотренъ былъ какій по правилному доказателству подлогъ, за то я подвергая себѣ по указамъ и малоросійскимъ правамъ штрафу. Равнимъ образомъ и *от* мѣтра Видубицького все вышєписанное и договоренніе денги мнѣ по вышєписанному безъотговорочно выдавать. О чѣмъ, в сѣмъ вышєписанномъ, и *от* оного Свято-Михайловского Києво-Видубицького мѣтра за подписомъ соборной братіи рукъ и при печати мѣтрской контрактъ я получилъ.

А сѣй контрактъ при печати моеї собственноручно писанъ и подписанъ року, мѣся и дня вышєписанныхъ.

На подлѣнномъ подпись: атаманъ городовой переяславскій Никифоръ Зубковскій
С подлѣннымъ чель монахъ Міронъ

ЦДДАУК. Ф. 130, оп. 2, спр. 326, арк. 1-2 зв. Засвідчена копія.

№ 4

1771 р., травня 24. – Думка духовного собору Києво-Видубицького монастиря про виконання повіреним Никифором Зубковським умов контракту

1771-го года мая 24 д въ духовномъ Києво-Видубицького Сѣто-Михайловского мѣтра соборѣ соборніе и другіе оного мѣтра [братія] слушавъ доезда его высокопреподобію гїдну *отцу* игумену Іакову *от* повѣреннаго атамана городоваго переяславского Никифора Зубковского поданного въ коемъ онъ представилъ, что прошлаго 769 года марта 15д, по заключенному контракту, *от* мѣтра Києво-Видубицького Сѣто-Михайловского съ нимъ, договоренъ онъ на положенныхъ въ томъ контрактѣ кондиціяхъ по дѣламъ Києво-Видубицького мѣтра съ Києво-Печерскою лаврою и другимъ повѣреннымъ впредъ на круговой годъ, то естъ минувшаго 1770 года марта по 15ε число, за двѣстѣ двадцать рублей.

Какъ ж[ε] отправленъ онъ зъ ієромонахомъ Викторомъ зъ оного Києво-Видубицького мѣтра въ Глуховъ для подачи въ Малоросійскую коллегію по дѣлу зъ Києво-Печерскою лаврою о грунтахъ лѣсничкихъ, гнилецкихъ, куликовскихъ, калного луга и калиновскихъ въ судѣ подкоморскомъ Козелецкомъ рѣшенному на комисарскій судъ аппеляційного челобитья и прожилъ тамо до окончанія того урочного времени, то на представленіе его къ его высокопреподобію присланныхъ къ [ему] здешнего мѣтра зъ духовного¹ собору того 1770 года марта 18д въ Глуховъ писмомъ объявлено, что съ вѣдома его высокопреподобія всѣ соборная братія желаютъ дабы онъ на прошлогодномъ контрактѣ по прежнему повѣреннымъ былъ и на слѣдующій годъ.

⁵³ Помилка укладача протоколу. В оригіналі „ошценно”.

Почему де онъ и находился тамо *ж* въ Глуховѣ зъ помянутимъ іеромонахомъ Викторомъ при Малороссійской коллегіи до окончанія зъ того аппеляційного // дѣла подлежащаго экстракта, то есть оногo 177[0] году августа 1 *ε* число. На другой годъ чрезъ полпята мѣя и тамъ съ подлежащихъ ему денегъ получилъ онъ *от* Виктора за тотъ, другій годъ, денегъ на тамошное глуховское содержаніе себе десять рублей. А что-де по прежде изображеному контракту доводилось ему заслуженныхъ зъ 1769 на 1770 года за прежній годъ сто рублей пятьдесятъ копѣекъ, оныѣ, яко и на другій зъ 1770 на 1771 годъ сѣмдесятъ рублей, по требованію его зъ оногo мѣтра Кієво-Выдубицкогo, по опредѣленію его высокопреподобія, за роспискою женѣ его выданы. И яко въ полученіи имъ за другій уже зъ 1770 на 1771 годъ состоитъ денегъ восьмдесятъ рублей, онъ же-де съ того 1770 года августа 1 *д* какъ *отлучился* зъ Глухова, то за дошедшими в судѣ извѣстными опасностями болѣе тамо, въ Глуховѣ и въ мѣтрѣ Кієво-Выдубицкомъ, по днес не бывалъ. А сего мая 21 *д* по прежнему въ мѣтрѣ Выдубицкій прибылъ и для того о вышеписанномъ его высокопреподобію докладивая просилъ кому подлежить повелѣть за предписанные зъ 1769 года марта 15 *д* бытіе его при оногo Выдубицкомъ мѣтрѣ в должности повѣренической прошлаго 1770 года августа по 1 *ε* число, и за полученіе по договору въ награжденіе имъ денги учинитъ росчетъ, и на предъ будущее время заключитъ вновь контрактъ. На которомъ доездѣ пометою *от* его высокопреподобія велѣно по тому духовному собору учинитъ росчетъ и о прочемъ учинитъ опредѣленіе. По чему въ духовномъ соборѣ с нимъ, Зубковскимъ, надлежащій росчетъ и учинень.

А понеже прошлаго 1770 года марта 11 *д* учиненнымъ в д. соборѣ и *от* его высокопреподобія апробованнымъ мнѣніемъ опредѣлено ему, Зубковскому, // [по] изображеннымъ въ томъ мнѣніи обстоятелствамъ по разнымъ мѣтра Выдубицкогo дѣламъ и въ разныхъ малоросійскихъ приказныхъ имѣющимся и впредъ могущимъ быть на предъ будущій годъ, то есть оногo 1770 года марта 15, 1771 года марта по 15 число повѣреннымъ оставатся на прежнемъ договорѣ и въ немъ по контракту выраженныхъ обстоятелствахъ точію [на] *тот* годъ ему, Зубковскому, не дано контракта и взаимногo *от* его въ мѣтрѣ реверсала не взято. Зъ нѣѣшнаго жъ его, Зубковскогo, представленія да ізъ послѣдовавшихъ къ его высокопреподобію *от* находячогосъ въ Глуховѣ іеромонаха Виктора и его, Зубковскогo, репортовъ явственнено есть, что онъ, Зубковскій, в томъ 1770 году въ должности повѣренической въ Глуховѣ былъ августа по 1 *ε* число, то есть чрезъ полпята мѣя, а съ того времени *отлучасъ*, какъ въ Глуховѣ, так и при мѣтрѣ Выдубицкомъ, не бывалъ. И съ тѣхъ обстоятелствъ какъ мѣтрю Выдубицкому обойтисъ безъ повѣренного никакъ возможно, потому что какъ здешнегo мѣтра началнѣйшой и всей братіи есть совершенно известно по начатымъ въ разныхъ годѣхъ дѣламъ въ разныхъ судахъ съ Печерскою лаврою и Флоровскимъ женскимъ мѣтремъ, за разноприхващеніе оною лаврою и Флоровскимъ женскимъ мѣтремъ въ разныхъ дачахъ собственныхъ Выдубицкогo мѣтра. По имѣющимся въ Выдубицкомъ монастырѣ крѣпостямъ значащіяся грунта и угодія, состоятъ и впредъ могутъ быть иски, какъ о томъ по данномъ духовному собору *от* его высокопреподобія, гѣдна нашего, *отца* игумена сего апреля от 18 *д* представленію повелѣно и принадлежитъ, и вновь съ разными смѣжными грунтами мѣтрскими владѣльцами имѣть иски и оныѣ исправлять по правамъ и крѣпостямъ, доводами и другимъ доказателствами // і по нихъ хожденіе в подлежащихъ судахъ чинитъ оній же повѣренный Зубковскій почитатъ всѣ мѣтрскіе крѣпосты и прочіе документа распознавъ, то все исправлять можетъ, что все мѣтрю [здешнему]

есть всепотребнѣйше и нужнѣйше дабы тѣ всѣ прежде начатые и вновь будущиe по искамъ дѣла безъ надлежащаго исправленія, гдѣ надлежит по судамъ дохожденія, къ забереженію мѣтрскихъ грунтовъ не оставались. Для того, по разсмотренію всею здѣшняго мѣтря братією согласно, приложено сіе мнѣніе, что слѣдуетъ вышпрописанному атаману городовому переяславскому Никифору Зубковскому в силѣ прежде состояшаго въ 1770мъ году марта 11д и отъ его высокопреподобія подтвержденнаго мнѣнія данъ на всемъ прежнемъ договорѣ и [обс]тоятелствѣ подъ вышеписаннымъ 1770мъ годомъ марта съ 15 числа контрактъ и въ его, Зубковскаго, взаимныхъ въ мѣтрѣ здѣшнемъ взятъ реверсала. А что онъ, Зубковскій, отлучасъ зъ Глухова до надлежащаго годового времени бытіемъ в домѣ своемъ пропустилъ сѣмъ мѣей и поль, тое онъ въ нѣшнемъ году дожитъ и за полученіемъ уже за томъ с 1770 году марта съ 15д начатій годъ отъ мѣтря Выдубицкаго зъ договоренныхъ денегъ 80 рублѣй, прочіе 140 рублѣй всѣхъ обще или порознь за записками шафара здѣшняго принять долженъ.

Для чего и сіе мнѣніе въ волю и блѣгоразсмотреніе его высокопреподобію, гїдну своему, отцу игумену духовній соборъ почтеннѣйше предаеть 1771 года мая 31 дня.

Соборній старецъ іеромонахъ Спирідонъ

Іеромонахъ Нектаріи, казначей

Шафаръ іеромонахъ Гавріиль

Іеромонахъ Іракльи

Іеродіаконъ Іоасафъ

Монахъ Мітрофанъ

Монахъ Миронъ

Монахъ Арістархъ

Резолюція: 1771 года іюня 3д. Быть по сему.

ЦДДАУК. Ф. 130, оп. 1, спр. 338, арк. 82-83 зв. Оригінал.

REFERENCES

Brekhunenko V., Syniak I. (2017). Advokaty v sudochynstvi rann'omodernoi Ukrain-s'koi derzhavy – Het'manschyny. Kyiv. [in Ukrainian].

Histsova L. Z. (1992). Metodichni rekomendatsii po pidhotovtsi do vydannia "Arkhivu Kosha Novoi Zaporoz'koi Sichi". Kyiv. [in Ukrainian].

Holubev S. T. (2011). Ystoryia Kyevo-Vydubyskoho Sviato-Mykhajlovskoho monastyria. / prof. Stepan Tymofeevych Holubev; [sost. V. Y. Ul'ianovskyy]. Kyiv. [in Russian].

Hraevskyy Y. S. (1912). Kyeveskyy mytropolyt Tymofej Scherbatskyy. Kyiv. [in Russian].

Kahamlyk S. R. (2017). Tserkovni advokaty Ukrainy kintsia XVII–XVIII st. u zahysti Pravoslavnoi Tserkvy v umovakh rosijs'koho tsentralizmu. Kyiv. [in Ukrainian].

Rozhdestvenskyy F. (1877). Samuyl Mstyslavskyy mytropolyt Kyeveskyy. Kyiv. [in Russian].

TsDIAK Ukrainy. (2008). F. 128, Kyievo-Pechers'ka lavra: Predmetno-tematychnyy pokazhchyk / Uporiadnyk S.R. Kahamlyk. Kyiv. [in Ukrainian].

Shpachynskyy N. A. (1907). Kyeveskyy mytropolyt Arsenyy Mohylianskyj y sostoiaynye Kyeveskoj mytropolyy v eho pravlenye (1757-1770 h.), Kyiv. [in Russian].

Ivan Kisil

First deputy of Head of the State Archival Service of Ukraine

Candidate of Historical Sciences

(Ukraine, Kyiv, ikisil80@gmail.com)

**PERIASLAV CITY ATAMAN NIKIFOR ZUBKOVSKY —
LAWYER OF THE KYIV-VYDUBITSKY MONASTERY (1768-1771).
TO THE PROBLEM OF THE COURT REPRESENTATIVE INSTITUTE**

The article is devoted to the analysis of documents on the activity of the lawyer of the Kyiv-Vydubitsky monastery Nikifor Zubkovsky. The author explored the litigation conducted by the Kyiv-Vydubitsky monastery with the Kyiv-Pechersk lavra in the 60-s of the XVIII century. It was in the second half of the XVIII century intensified property disputes between different landowners, including monasteries. In general, this topic, including the convent lawyers, is, with some exceptions, at the periphery of scholars' interests.

In the Kyiv region, Lavra, using its economic potential, “pressured” on other neighboring landowners. The lawsuits lasted for decades. The privileged status of the Kyiv-Pechersk lavra, the presence of high patrons and considerable financial resources allowed it to avoid and delay indefinitely the process of delimiting estates with neighbors and using their lands for their needs.

The article shows what efforts the Kyiv-Vydubitsky monastery had to make to protect its property rights. Among the fraternity there were no experienced monks who would understand the intricacies of the judiciary and could represent the monastery in the Hetmanate courts, and the abbots had to conclude contracts to represent the monastery with laymen professionally practicing law. Extraordinary formal and informal efforts were required to resolve land disputes. However, hiring a solicitor did not always guarantee success in dealing with the case.

On the basis of the newly found documents the peculiarities of hiring, remuneration and work of lawyers in the courts of the Hetmanate are revealed. These court disputes were discontinued at a time when all property of Ukrainian monasteries became state property as a result of secularization reform. On the example of the activity of lawyer Zubkovsky, one can examine the peculiarities of the judicial system of Old Ukraine, the functioning of state institutions, the role of informal acquaintances in the resolution of disputes, the legal culture of the contemporary society and its changes.

The article is accompanied by documentary annexes: contracts for the employment of lawyer Nikifor Zubkovsky of the Kyiv-Vydubitsky monastery to conduct litigation with a well-defined amount of remuneration.

Keywords: court, monasteries, monks, lawyer, Hetmanate.